

ביקור בקובל

יותם גפני, ינואר 2016

סבתי שרה פליגלר (בר) היא יוצאת העיירה. המשפחה הצליחה להעלות אותה ואת אחיותיה דובה, חנה ומלכה אל ארץ ישראל לפני אימי מלחמת העולם. שני האחים הצעירים פנחס ובנימין - שאת שמו קיבלתי כשמי השני - נשארו בקובל. הם וההורים נחמיה וצירל - על שמה בתרגום קרויה אמי, עדית - נספו לבסוף באכזריות.

במסגרת העבודה כמתכנת נשלחתי לעבוד במשך שבוע עם הצוות של החברה באוקראינה. החלטתי לצאת עוד בתחילת סוף השבוע לפני ולתפוס רכבת לבקר בקובל. במעט הימים שנותרו לי להתכונן לנסיעה - כיוון שבסך הכל היה מדובר בהתראה של כמה ימים - הזמנתי כרטיס רכבת שמובטחות בו שתי כוסות תה, בדקתי את מצב מזג האוויר שצפה קור שמתחיל במינוס חמש מעלות ויורד דרומה, ובעיקר קראתי לראשונה את ספר העיר קובל שמופיע פה באתר האירגון. מאות עמודים מרתקים של סיפורים שלא ידעתי מהם דבר וחצי דבר, מראשיתה של הקהילה היהודית בעיירה, דרך פרעות חמלניצקי ושאר זוועות ועד פירוט הימים הקשים במלחמת העולם השנייה, כשנוהל בקובל מבצע של ציד אדם יום אחרי יום.

ידעתי שלא הרבה מהמקומות נשארו, וודאי שלא כפי שהיו. שמעתי מדודתי דיתה גורן שבית הכנסת כבר הפך למתפרה, וחצר הבית של סבא וסבתא-רבא לגינת משחקים. ובכל זאת ועל אף שהלכתי למסע בזמן הזה לבדי ובלי הדרכה של תושב המקום, עניין אותי לראות את המקום בחיותו, כפי שהוא, ולא כגלוית מזכרת רחוקה בשחור-לבן או סיפורים מארץ רחוקה.

על הרכבת הזו מקייב לקובל יש קוריוז משפחתי נחמד:

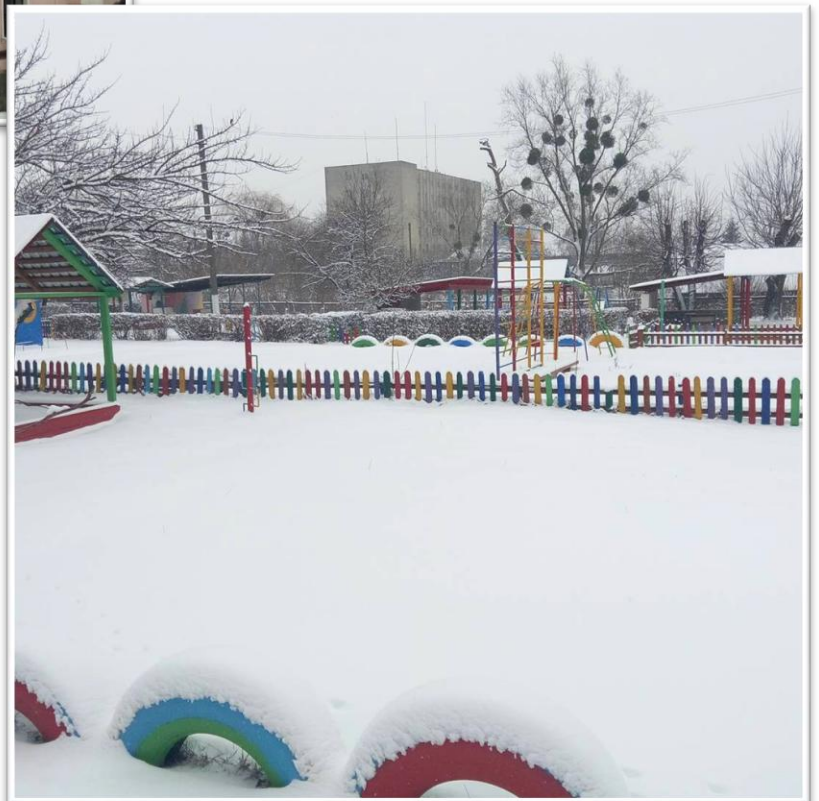
החתן שנשלח מירושלים על מנת שיתחתן עם סבתי כדי שתוכל לעלות לארץ - באותם ימים העליה היתה בלתי לגלית והיה צורך במיני 'שטיקים' שונים כדי להצליח לעלות - תפס שיחה עם אחד הנוסעים האחרים ברכבת. הוא שאל אותו לאן מועדות פניו וגילו ששניהם נוסעים אל רחוב מגיסטראצקה. לבית איזו משפחה? שאל הוא ונענה - משפחת בר! התברר שמירושלים כל כך דאגו להעלות אותה ששלחו שני חתנים ...

ירדתי מהרכבת באישון לילה לתוך השלג הכבד. חששתי מאד שלא אמצא מלון בשעה כזאת ואתקע באחת בלילה אי שם בעומק אוקראינה בלי מקום לישון או להתחמם. אבל חששותיי היו לשווא. תחנת הרכבת יפה מאד עם היכל גדול עם ספסלים לשבת ולהתחמם. בפתח התחנה חיכו נהגי מוניות ואחד מהם לקח אותי למלון 'נאשו מיסטו' (העיר שלנו - שם רלוונטי לביקור!) שם מיד סידרו לי חדר ויכולתי לפשוט את כל שכבות הביגוד. נהג המונית אף הגדיל לעשות. ממה שהצלחתי להבין באוקראינית המשובשת שלי הוא רצה שלוש מאות גריבני על הנסיעה. כשהושטתי לו אותם הוא חייך והושיט לי אותם חזרה. לא שלוש מאות - שלושים! היה נעים להיתקל בהוגנות כזו כלפי אדם זר כמחווה ראשונה בקובל.

למחרת היום אחרי ארוחה קלה יצאתי עם מפה לתור את מרכז העיירה ההיסטורי, שם ישבה הקהילה היהודית. היום אין זכר אמיתי לצד הזה בקובל. השלטים כולם באוקראינית והיות והיה יום שבת האנשים כולם היו בחוץ, עושים קניות לסוף השבוע בין היתר בשוק ירקות נייד שהותקן בתוך משאית. הורים גוררים ילדים על מזחלות וחתולים חומקים למפתני הדלתות החמימים. יכולתי לראות הצצה חטופה לילדותה של סבתי, שעד גיל עשרים גדלה ולמדה בקובל. היא תמיד היתה מספרת על קטיף הדומדמניות ופירות היער ביערות שליד קובל. כאלה אין אמנם בשלג העמוק, אבל דמיינתי אותם מנצים עם בוא האביב, לובשים חיים וצורה. האנשים ברובם היו חביבים ומאירי פנים. איני יודע מי מהם תושבי קובל מזה דורות ומי מהם אוקראינים שהתיישבו במקום אחרי מלחמת העולם. היה קשה לדמיין את הזוועות ההן מתבצעות שם, יום אחר יום.

בית הכנסת הישן בקובל
וגן המשחקים שמולו

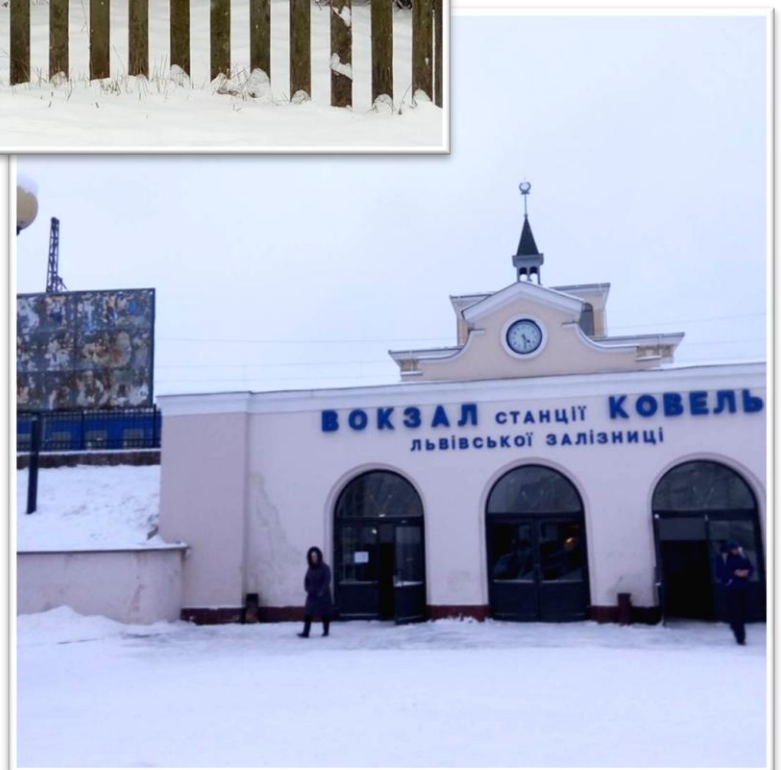

על רקע הנהר הקפוא של קובל

בית אגדות בקובל

תחנת הרכבת של קובל